

Til: Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Gjenpart: Nordland fylkeskommune
Fauske kommune v/ordføreren
Fauske kommune v/administrasjonen

Vår ref: Fauna KF/Bolyst/RS/30. november 2015

Rapport fra Fauske kommunes Bolystprosjekt – Nærmiljøutvalget som motor i lokal samfunnsutvikling. Tilsagnsnummer: 12242041

Kommune:	Fauske kommune
Prosjektnavn:	Nærmiljøutvalget som motor i lokal samfunnsutvikling
Prosjektleder:	Renate Solli. Engasjert av Fauske kommunes nærings- og stedsutviklingsforetak, Fauna KF.
Leder i styringsgruppen:	Gudrun Hagalinsdottir, enhetsleder plan og utvikling, Fauske kommune.
Kontaktperson i fylkeskommunen:	Ole Bernt Skarstein, Nordland Fylkeskommune, Avdeling for næring og regional utvikling.
Forankring av prosjektet (flere kryss er mulig)	a) Styringsgruppe X b) Forankring i befolkningen X c) Samarbeid med andre aktører lokalt, regionalt eller nasjonalt X
Mål og eventuelle delmål med prosjektet. I hvilken grad har prosjektet nådd eller er prosjektet på vei til å nå sine mål?	Mål for prosjektet og strategiske mål er beskrevet i KRDs tilsagnsbrev 12/723-22, datert 2. juli 2012. Prosjektet Nærmiljøutvalget som motor i lokal samfunnsutvikling vil avsluttes ved utgangen av inneværende måned, etter tre år med høy aktivitet. Nærmiljøutvalget består i dag av ni frivillige medlemmer, ledet av Arne Hegge og har sitt mandat som høringsinstans for kommunen. Nærmiljøutvalget ble vedtatt opprettet i 1999 som en videreføring da Nordland Fylkeskommunes Bygdepolitisk Program ble avsluttet i 1998.

Valnesfjord nærmiljøutvalg (VNMU)s rolle som aktivitør og mobilisator må sies å ha vært en suksess og det kan vel sies at en i så måte har oppnådd intensjonen i prosjektet. VNMU har engasjert seg i lokalsamfunnet og har gjennom flere års engasjement, opparbeidet seg kunnskap og erfaringer for hvordan en kan være med å påvirke samfunnsutviklingen. Nærmiljøutvalget har lært seg mobiliseringsteknikker og fått erfaring med synliggjøring av budskap. En vet å benytte seg av kommersielle media og har den fordel av å ha egen hjemmeside og Facebookside, hvor en får formidlet det budskapet en ønsker.

Nærmiljøet har erfart at det nytter å engasjere seg og har gjennom Bolystprosjektet hatt mulighet til å omfavne flere og større saker. Samspill og vekselvirkningen med bygdefolket er en viktig erfaring VNMU har tatt med seg. Begeistringen som kom sterkt til uttrykk hos VNMU da Bolystprosjektet var et faktum, har smittet over på lokalsamfunnet og gjør at folk er lett å mobilisere. Det er spredd seg en «tommelen opp»-holdning, som viser en løsningsorientert og positiv innstilling.

Et av fortrinnene til et nærmiljø, og som kan være det som er avgjørende for at en lykkes med sitt arbeide, er akkurat det som ligger i navnet; nærhet til det samfunnet en lever i. Ved et mindre sted kjenner en kulturen og folkene, og oftest besitter en lokalkunnskap på detaljnivå. Hvis en vet å bruke dette på riktig måte, ved å involvere og rekruttere de rette folkene til de «rette» tingene, vite hvor og hvordan en skal henvende seg, kan det utrettes mye og få folk begeistret og mobilisert. I VNMU har en også hatt en «uhøytidelig tone» noe som gir rom for å ta samtaler og beslutninger på arenaer utenfor møtelokalet. Dette har vært en styrke for nærmiljøutvalget.

Bolystprosjektets høyeste prioritet har vært økt tilflytting med fokus på bolig- og tomtesituasjonen i Valnesfjord

Det har vært en betydelig etterspørselen etter boliger i Valnesfjord i perioden, og behovet for et differensiert boligtilbud er dokumentert i 50+ undersøkelsen.

50+ undersøkelsen er en større spørreundersøkelse om boligpreferanser som ble gjennomført blant innbyggere over 50 år i Valnesfjord. Den viste at det var mangel på leiligheter til alle aldersgrupper, omsorgsboliger inkludert, og den dokumenterte behovet for sentrumsnære leiligheter. Boliger for seniorer har vært en naturlig del av bolystsatsingen. Denne gruppen sitter på eneboliger som en ønsker å frigjøre til barnefamilier samtidig som en ønsker at seniorene skal bli boende i bygda. Undersøkelsen bekreftet videre, ønske om nærhet til servicetilbud og arbeidsmarkeder, samt viktigheten av gode kommunikasjonsmidler.

Fauna KF og VNMU har kontinuerlig jobbet tett opp mot grunneiere, utviklere og en rekke potensielle utbyggere. Prosjektleder har gjort en grundig kartlegging over mulige tomter og boligfelt for realisering. Det er lagt ned en stor innsats i bevisstgjøring av kommunen, grunneiere, boligbyggelag og tilflyttere rundt bygdas strategisk geografiske beliggenhet og potensiale. Et slikt arbeid er av langsiktig art og resultater av denne type arbeid sees gjerne etter noen år. Flere boligbyggelag og grunneiere har reelle planer, og pr. dags dato har Bodø Bolig Byggelag og Dahl Bygg leiligheter å tilby. Kommunen har ferdigregulert et tomtefelt som vil bli opparbeidet våren 2016. Prosjektet har også gjennomført en kampanje der en har kartlagt ubrukte hus, hvor eiere er kontaktet for å stimulere til salg primært som helårsbolig, men også til utleie.

Siden en over tid har stått uten botilbud, har en avventet den tunge markedsføringen. En har allikevel gjennom hele prosjektet reklamert for bygda om mulighetene her. En har også bistått aktører i utforming av annonser og materiell, og delt budskapet gjennom sosial medier. Ved ferdigstillingen av ny hjemmeside og film, har en flere kanaler der en stadig fronter bygda.

Utnytte bygdas strategiske beliggenhet mellom to byer og nær en rekke kompetansearbeidsplasser

Det er gjort stor innsats i forhold til bevisstgjøring rundt tema. Prosjektet har markedsført seg i media og benytter seg spesielt av sosiale medier for å få fram budskapet, det er også arrangert åpne møter for å fremme kvalitetene og beliggenheten til bygda.

Kommunikasjonen mellom Bodø- Valnesfjord- og Fauske sentrum er forbedret, da spesielt ved tanke på bruk av tog, hvor en har fått flere seter og flere avganger på Saltenpendelen. Kortere reisetid og flere avganger er med på å gjøre bo- og arbeidsregionen større. Valnesfjord og resten av kommunen er enda mer attraktiv med pendleravstand mellom bo- og arbeidssted, som et alternativ. Historisk sett har Valnesfjord lange tradisjoner som pendlerbygd. Kort vei til bane, vei, luft og sjø, gir en også lettere tilgang på både rurale og urbane kvaliteter, noe mange i dag ønsker seg.

For å sette ekstra fokus på strategisk beliggenhet har en også rettet seg mot eksisterende arbeidsplasser for å knytte sterkere kontakter og videreutvikle potensialet som ligger her. Det er inngått en avtale med Forsvarets operative hovedkvarter (FOH), som ligger på Reitan omtrent 20 minutter fra Valnesfjord, for å fronte Fauske kommune som knutepunkt for bo- tilbudet en har her.

Over tid har bygda også opparbeidet seg stor kompetanse på det som har med habilitering og rehabilitering å gjøre. Dette går som en rød tråd i mye av kunnskapen bygda besitter. Valnesfjord Helse- og sportsenter (VHSS) ble stiftet i 1982 og regnes som hjørnesteinsbedriften i bygda. VHSS, ble i 2012 godkjent som nasjonalt kompetansetjeneste for barn og unge med funksjonsnedsettelse (AktivUng), som i år har stått for regien av Arctivity. Arctivity var i år en pilot for det en satser på skal bli et årlig aktivitetstilbud/ treningsmål for personer med nedsatt fysisk funksjonsevne. Bolystprosjektet har deltatt i forarbeidet og på aktiviteter for å få dette realisert.

I tråd med dette har det vært jobbet parallelt med å etablere Sjunkehatten Folkehøgskole som er tenkt lokalisert ved Valnesfjord Helse- og sportsenter, slik at en kan dra veksler på hverandres kompetanse og ressurser. Ideen om en Folkehøgskole dukket opp på ved begeistringshelgen arrangert av Vnmu. Sjunkehatten folkehøgskole, skal ha 75 elevplasser, der 30 vil bli reservert unge med funksjonsnedsettelse og spesielt de med bevegelseshemming. Fra og med årsskiftet 2014/2015 ble Sjunkehatten folkehøgskole til et eget prosjekt med egen prosjektleder og er nå inne i en ny fase med å avklare driftsform og finansieringsmodell for bygningen. Realisering av folkehøgskolen vil gi økt aktivitet og antall arbeidsplasser med muligheter for tilflytting til Valnesfjord.

Fossumkollektivet etablerte en rehabiliteringsenhet i Valnesfjord 1. september 2014 og er således enda et tilskudd i denne sammenheng. Avdelingen har plass til 10-12 pasienter og har 11 ansatte i 2015. Eiendommen ligger ved strømmen (utløpet av Kosmovannet) på Strømsnes, nær et friluft- og rekreasjonsområde. Hovedhuset er nyrestaurert noe som gir et løft til sentrum og er til glede for brukere av området. Nærmiljøutvalget og Bolystprosjektet har et fint samspill med Fossumkollektivet og har assistert med informasjon til lokalbefolkningen.

Strategisk beliggenhet kan også sees i lys av at Coop Nordland har satsset på en ny og større butikk, -en ser potensiale i bygda. Etter innspill og ønske fra lokalbefolkningen har Coop Nordland oppgradert fra COOP Marked til COOP Prix. Et engasjert nærmiljøutvalg og lokalbefolkning bidro til at fasaden og konseptet ble tilpasset bygdas arkitektoniske utforming og behov, og samarbeidet beskrives som ekstraordinært av Coop Nordland. Åpning av ny og større butikk har gitt økt salg og tiltrekker seg også tilreisende.

Bolystprosjektet har vært med på å skape holdninger og tro på hva en kan få til. Aktiviteten som har vært i bygda de senere år har skapt ulike møteplasser. Ved å være seg bevisst beliggenheten har næringslivet på Strømsnes tatt en positiv retning. Søstrene Suse Bistro har satsset og utviklet konseptet sitt fra kiosk til å bli en bistro med mat og alkoholservering.

Han Sylte er en ny oppstartet bedrift som produserer gourmetmarmelade og pesto av lokale gulrøtter. De startet produksjonen hjemme på kjøkkenbenken i Bodø, men gjennom et godt samarbeid med Bolyst, Fauna KF, Fauske Kommune og Coop Nordland og ikke minst VNMU, valgte de å kjøpe «gammel-coopen», og flytte til bygda. De har startet produksjon i egne lokaler og har åpnet; Han Sylte Kolonial, hvor de i tillegg til salg av egne produkter kan tilby et rikt utvalg av kortreist mat med vekt på saltenregionen.

Gjøre Valnesfjord til et foretrukket bo- og arbeidsted gjennom å skape et estetisk vakkert og spennende lokalsamfunn

Valnesfjord er ei langstrakt og forholdsvis åpen bygd. Tradisjonelt sett er den kjent som ei landbruksbygd med et næringsrikt jordsmonn, og er

viden kjent for sine grønne marker. I senere tid er begrepet Vakkerbygda ofte blitt referert til, når det er snakk om Valnesfjord. Bygdesentrumet er konsentrert og avgrenset, og ligger idyllisk til nært straumen og oppdyrka mark. Dette gir rammen til Strømsnes sentrum, som bygdesentrumet heter, i tillegg til boligfelt, vei og bane.

Over en tid har bygdesentrumet vært i endring, med flere fasader og bygg under renovering. Coop Nordland har som nevnt åpnet en ny og flott butikk med utforming etter innspill fra VNMU og lokalbefolkningen. I tillegg er flere nye næringsetableringer på plass og andre har planer om leilighetsbygg. Dette i tillegg til at riksveien ble lagt utenfor sentrum i 2011 gjorde at behovet for samordning og helhetstenking har vært stort. Som en del av forberedelsene gjennomførte to personer fra VNMU LUK-kurs i prosessledelse, med stedsutvikling som case.

For å få fart på utviklingen av sentrum ble det gjennom Bolystprosjektet og VNMU invitert til Stedsutviklingsseminar i januar 2015. Seminaret omfattet foredrag og gruppearbeid på dagtid og folkemøter på kveldstid begge dager, med stort engasjement og 40-50 deltakere på hver økt. Alle forslag og idéer ble tatt vare på. Etter seminaret leverte nærmiljøutvalget et fylldig dokument til Fauske kommune, som innspill til arealplanarbeidet. Prosjektleder og Nærmiljøutvalget har arbeidet langsiktig med det som kom ut av stedsutviklingsseminaret og som er fulgt opp med workshop for sentrumsutvikling, i september 2015, her med innleid prosessledelse via NODA (Nordnorsk senter for design og arkitektur), Asplan Viak og inspirasjonsforedrag ved Roar Svenning fra Stokkøya/Bygda 2.0. Arrangementet var åpent for alle og på det meste deltok omtrent 65 stykker. Seminaret og workshopen har bidratt til økt bevissthet rundt egenskapene og ressursene til bygda samt resultert i mange konkrete ideer og forslag til hvordan en kan lykkes med å skape et vakkert og spennende lokalsamfunn der folk vil trives og bo.

Resultatene fra sentrumsutviklingsseminaret er formalisert i en rapport utarbeidet av Asplan Viak «Vi former nye Strømsnes» og er tatt videre til Plan- og Utviklingsenheten i kommunen. Fauske kommune ser på rapporten som et godt redskap å bygge videre på. Det vil utarbeides en handlingsplan for Strømsnes, hvor rapporten vil legges til grunn. Trafikksituasjonen på Strømsnes samt Strandpromenaden/Stien langs

straumen, har høyeste prioritet i tillegg til utformingen av ny handlingsplan.

Ny trafikk-løsning sees som nødvendig etter omlegging av riksvei 80. Dagens situasjon er uoversiktlig og oppleves som lite trafikksikker. En ønsker seg rettere veier, rundkjøring, flere gang og sykkelstier samt bedre parkeringsmuligheter. Dette vil gi rom for bedre utnyttelse av areal, flere grønt områder, med mulighet til forskjønning av sentrum og ikke minst trygghet for dem som ferdes i trafikken.

Det er ønskelig med et helhetlig bygdesentrum, både i bruk av materiale og i utforming, gjerne med bruk av skifer fra lokalt nedlagt brudd. En ser stor verdi i de gode stedene en allerede har; som Kulturhaugen, den ærverdige gamle brua over straumen, og stien langs sjøgata. Generelt ønsker en seg flere trær, aktivitetspark, amfi og scene, brygge, lyssetting eventuelt med fargespill, skulpturer og bygg med wow-effekt.

Bolystprosjektet har samarbeidet med et lokalt boligbyggelag som planlegger bygging av et signalbygg like ved togstoppet i Valnesfjord. Utbygger har søkt kommunen om kjøp av egnet tomt, hvor en ser for seg å tiltrekke et annet markedssegment, enn det som har vært tilbydd tidligere. Her vil en få gåavstand til tog, noe som gir enkle pendlermuligheter. Dette vil bli arkitekttegnede leiligheter med høy kvalitet, gåavstand til sentrum og nærhet til rekreasjonsmuligheter. Bygget vil som tenkt, med sin plassering, sees fra vei og bane og vil etter ønske skille seg ut fra resterende bebyggelse og vil kunne bli det store wow-faktoren. En vil også se på mulighetene for å knytte seg opp mot prosjektet "Økt bruk av tre i Nordland" hos Fylkesmannen i Nordland.

Forskjønning og gode uterom som virker har stor betydning for trivsel og ønsket om å benytte seg av sentrum. Dette er viktige faktorer der betydningen av disse har en tendens til å være underkommunisert. Skaper en gode uterom gir en folk møteplasser som igjen er med på å skape bolyst og gode bomiljø. God atmosfære gjør at folk trives og det blir enklere å rekruttere nye tilflyttere.

Sti langs straumen er et prioritert satsningsområde. Denne vil i tillegg til å gi barn en alternativ og tryggere skolevei, også være et viktig bidrag for

å åpne opp mot havet samt tilrettelegge for fiske, rekreasjon, inspirasjon og aktivitet. Stien vil få en universell utforming, lyssettes og fungere som en møteplass for folk i alle aldre. Tilrettelegging av møteplasser er viktig for alle, om det er som spisested, kolonihage, eller som flerbrukspark, trenger en både formelle og uformelle møteplasser. Forskjønning utover Strømsnes sentrum tar form av at en tar vare på gamle hus, større bevissthet rundt tema, turstier, samt skilting. Utbedring av traseer og opparbeiding av Hjerteløypa som er en sentrumsnær rundløype, er en del av dette arbeidet, er det «Stifinnerne» en undergruppe av VNMU som står for.

Skape attraktive miljøer for barnefamilier

Hva som er sett på som attraktivt for en barnefamilie er en vurderingssak, men noen fellestrekk er viktigere enn andre. En god skole med flerbrukshall er noe av det prosjektet har vært en pådriver for. Prosjektet har hatt en representant i arbeidsgruppen som utarbeider planene om ny barneskole og flerbrukshall i bygda. Skolen er vedtatt bygd og forventes å stå ferdig i 2018. I tillegg til flerbrukshall har Valnesfjord og Fauske kommune et bredt utvalg av fritidstilbud for barn og unge, samt mange ulike lag og foreninger.

Trygg og god skolevei kan være avgjørende for hvor attraktivt et sted er for å bosette seg, derfor er dette også et fokusområde som det vil jobbes videre med, som nevnt under forrige delmål. Med grunnlaget lagt for gode oppvekstvilkår må en også kunne tilby gode boliger. Gode bomiljøer er vesentlig og i Valnesfjord har en ønsket å vise frem de ulike alternativer og variasjoner en har, med spesielt vekt på mulighetene for store tomter og landbruksareal som gir muligheten for selvvalgte eneboliger og gode lys og solforhold med gåavstand til kommunikasjoner og sentrum. Kort avstand til kjerneaktiviteter, ingen kjøkjøring eller rushtrafikk, gjør at mange sparer tid og kan leve et «enklere» liv, som for barneforeldre kan gi mer ro i hverdagen. Dagens barnefamilier kan her få tilgang på både rurale og urbane kvaliteter, noe mange setter pris på, med kort vei til Fauske sentrum og Bodø by.

God bredbåndtilgang er for mange i dag sett på som like grunnleggende som vann og strøm. Bolystprosjektet fikk i samarbeid med Fauske kommune, Indre Salten Energi, Signal Bredbånd AS og VNMU satt i gang utbygging av fiber i deler av bygda. Om lag 130 husstander fikk tilbud om

å inngå kontrakt om kjøp av nettilgang via fiber, derav takket omtrent 110 ja til tilbudet. Det ble lagt ned en formidabel dugnadsinnsats fra VNMU for å få kartlagt kundegrunnlaget, sendt ut tilbud, og fulgt opp med direkte henvendelser. Indre Salten Energi står for selve utbyggingen og de forventer å få lagt fiber ned i bakken til 2/3 av feltet før årets slutt. Det en ser at vi blir mer og mer avhengig av god nettkapasitet, også innenfor landbruket. Innenfor melkeindustrien er noe av det viktigste produksjonsutstyret koblet opp til nett. Fiber vil være avgjørende for vekst innenfor landbruk og næringsliv i tillegg til at det er en attraktivitetsfaktor som veier tungt for tilflyttere.

Renovering av Strømsnes sentrum, oppgradering av butikk og bistro, samt ny-etableringer er med på å gi et bredere og bedre tilbud. En har skapt flere arbeidsplasser, noe som gjør Valnesfjord mer attraktivt. Når en i tillegg kan by på gode møteplasser, turområder i trygge og positive rammer, mener en at dette over tid vil tiltrekke seg enda flere barnefamilier og andre.

Fremme inkludering og aktiv deltakelse for alle tilflyttere, norske eller utenlandske

Sommeren 2013 innførte Bolystprosjektet ved Valnesfjord nærmiljøutvalg «Tilflytterpakken» der en representant for VNMU og en lokal ildsjel stiller med velkomstpakke som inneholder produkter sponset av lokalt næringsliv og hilser på nyinnflyttede som ønsker det. På den måten blir tilflyttere sett og invitert med inn i felleskapet. De får informasjon om bygda, samt at de vet hvem som kan kontaktes, hvis en har behov for det. Så langt er der delt ut 54 velkomstpakker, en til hver nyetablert husstand.

En ønsker å møte tilflyttere og andre, med en ja-holdning. For å åpne opp for dialog og invitere til arrangement benytter en seg av sosiale medier som verktøy for å inkludere så mange som mulig. På hjemmesiden til VNMU finner en oversikt over lag og foreninger og andre møteplasser. Møteplasser enten det er Coop-butikken, eller turstier, er sentral i inkluderingsprosessen, og gode møteplasser har derfor vært et viktig tema ved Stedsutviklingsseminarene som er avviklet gjennom prosjektet. (Se vedlagt rapport).

Inkluderende holdning gjelder også ved tilrettelegging av arrangement, der en etterstreber at alle skal ha mulighet til å delta. Samme holdning har en også til utforming av ny grunnskole og Sjunkehatten Folkehøgskole. Bolystprosjektet har gjennom møter og aktiviteter bidratt ved Arctivity som er et nasjonalt utendørsarrangement for de med fysiskfunksjonsnedsettelse. Initiativet til Arctivity ble tatt av Valnesfjord Helsesportssenter (VHSS), en privat, non profit og ideell stiftelse som tilbyr habilitering, rehabilitering og arbeidsrettet rehabilitering. Visjonen deres er å se muligheter fremfor begrensninger.

Vekke stolthet og mobilisere bygdas befolkning til å skape et enda mer positivt omdømme.

Lokal avis, sosiale medier og møter brukes for å framsnakke bygda og den generelle sjargongen er positiv. Film og nettsted er verktøy som blir og vil bli brukt fremover også til dette formålet. En har bevisstgjort om hva en har og hvilke muligheter som finnes. Gjennom vellykkede arrangement som seminarer, konserter, samt ute- kino skapes det samhold og stolthet.

Som et ledd i å bygge et positivt omdømme og skape et attraktivt samfunn ble konferansen «Bygdebegeistring 2014» arrangert på Fauske i oktober forrige år. Dette var nummer to av to planlagte konferanser i tilknytning til Bolyst-prosjektet. Som i 2013 samlet konferansen ildsjeler fra hele Salten-regionen. Hovedtema var lokalt utviklingsarbeid, med ulike innfallsvinkler samt at andre bolystprosjekter delte sine erfaringer. Det var satt av rikelig tid til uformell kontakt og nettverksbygging. Arrangementet ble god mottatt av deltakerne.

For å bygge et positivt omdømme må en jobbe langsiktig og være seg bevisst retorikken, det samme gjelder med tanke på å bygge en «ny»-identitet. En velger hvem en ønsker å være og har en bevissthet rundt dette som speiles utad. Dette lykkes kun, hvis ord og handling er forent. En må følge opp ord med handling, og hvis det en gjør blir lagt positivt merke til, øker også stoltheten. Mange gode tilbakemeldinger og omtale bidrar til et positivt omdømme. De senere års aktiviteter i Valnesfjord har blitt lagt merke til utenfor kommunens grenser og VNMU og prosjektleder for Bolyst får mange positive henvendelser om Valnesfjords omdømme og evne til å mobilisere.

